

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Clypeus Theologiæ Thomisticæ

In Tres Partes Divisus, Et Quinque Voluminibus Comprehensus
Tractatus de Prædestinatione, de Trinitate, de Angelis, & de homine

Gonet, Jean-Baptiste

Coloniæ Agrippinæ, 1671

§. I. Referuntur sententiæ, & prima conclusio statuitur,

[urn:nbn:de:hbz:466:1-77146](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-77146)

his prædicantes, severè increpantem. *Vava vobis qui consistis pulvis, sub omni cubito manus, & in qui consistis super capita universæ aetatis ad capiendos animas.* Propter hoc dicit Dominus Deus: *Eccæ ego ad pulvis vestros quibus vos capietis animas volantes, & dampnam eos de brachiis vestris, Ezechielis decimo tertio.*

Ad ultimum inconveniens quod est de libertatis lesione, plura dicemus in ultima disputatione, ubi agemus de concordia libertatis cum divina providentia & prædestinatione. Nunc breviter respondeo, quod licet decretum gratiæ prædestinationis meam libertatem antecedit, & ab illa ut à causa, vel ut à conditione non pendeat, eam tamen non tollit vel laedit, tum quia antecedit antecedentiã causam & libertatis ejus: tum etiam quia derivatur ex efficaci voluntate Dei, in qua tota nostra libertas eminentissimo modo continetur; ac proinde est non formaliter, æquivalenter tantum, ad nostram voluntatem consequitur, quod effectum conservandi libertatem illam, ut loco citato latius exponemus. Nec obstat quod non sit in manu mea, tale decretum avertere, vel ei resistere, ejuque efficaciam impedire: si enim ei non potest resisti, & illud velit & statuat quod liberè operemur, firmum & certum est, quod liberè operabimur: ut egregie expendit sanctus Thomas supra quæstione decima nona, articulo octavo ad secundum his verbis: *Ex hoc quod à nihilo voluntati divine resistit, sequitur quod non solum fiat ea qua Deus vult fieri, sed quod fiat contingenter vel necessariò, quia sic vult fieri Deus. Quam doctrinam de lapsu ex Anselmo capite primo de concordia præscientiæ & prædestinationis, ubi hæc scribit: Quoniam enim quod Deus vult, non potest non esse, si Deus vult voluntatem humanam, nullà cogi vel prohiberi necessitate ad volendum, & vult effectum sequi voluntatem, tunc necesse est voluntatem esse liberam, & esse quod vult.*

ARTICULUS III.

An detur ex parte nostra causa meritoria vel dispositiva primi effectus prædestinationis?

§. I.

Referuntur sententia, & prima conclusio statuitur.

In hac celebri quæstione rejiciendi sunt duo hæreticorum errores, & duæ Catholicorum sententia consuetanda.

Primus error fuit Pelagii, qui cum existimaret liberum arbitrium sufficere ad bene operandum, & per gratiam solum adjuvari ut facilius posset, consequenter etiam assererat, gratiam alioque effectus supernaturalis ad prædestinationem pertinentes, dari nobis intuitu alicujus boni operis facti sine gratia, tanquam propter meritum, non solum de congruo, sed etiam de condigno.

Secundus error fuit Semipelagianorum, seu Massiliensium, qui Pelagii hæresim aliquoties temperantes, assererant, nos quidem non posse sine gratia Dei opera aliqua bona facere, sed debere præveniri voluntates nostras ab ipsa, ut alii

A quod opus bonum vel inchoetur, vel consummetur; sed tamen dicebant ante ipsam gratiam præcedere ex parte nostra, non quidem bona opera, sed initia quædam fidei & bonæ voluntatis quorum intuitu Deus movebatur ad dandam primam gratiam auxiliantem. Hujus erroris meminere Hilarius & Prosper in Epistolis ad Augustinum, eumque late persecuti sunt Cassianus Presbyter Massiliensis lib. 12. de institutis Cænobiorum cap. 11. & sequentibus, & collat. 13, per totam, & Faustus Regiensis Episcopus in duobus libris de gratia & libero arbitrio.

B Prima verò Catholicorum sententia existimat dari ex viribus naturæ causam dispositivam non tamen meritoriam primi auxilii supernaturalis. Pro hac referuntur Scotus, Durandus, Gabriel, Ricardus, Javellus & alii.

Secunda docet, quod licet opera bona ordinis naturalis, non sint ratione sui dispositiones physica vel morales ad primam gratiam auxiliantem, ex lege tamen Dei, & pacto inito cum Christo, de non neganda gratia facienti quod in se est, habent connexionem infallibilem cum illa. Ita Molina in concordia disp. 10. & plures ex Recentioribus.

Dico primò: Opera bona moralia ex viribus naturæ profecta, nec de condigno, nec de congruo primam gratiam auxiliantem promereri.

C In prima parte conclusionis, ut in fidei dogmate omnes Catholici conveniunt: est enim definita in pluribus Conciliis, præsertim in Milevitano, Palæstino, & Arausicano secundo, in quibus Pelagio præcipitur, ut fateatur gratiam Dei, non secundum merita nostra conferri. Ratio etiam suffragatur, nam ut docent Theologi in Tractatu de merito, meritum de condigno adæquari debet præmio in morali æstimatione: At hujusmodi æqualitas operibus naturæ ad supernaturale præmium repugnat, cum res ordinis naturalis & inferioris nequeat in morali æstimatione, rem superioris ordinis adæquare, ut ex terminis manifestum apparet: Ergo etiam repugnat, quod opera naturalia sint condignè meritoria præmii supernaturalis.

D Præterea, ut supra dicebamus, prædestinatio Christi est exemplar nostræ: Sed unio hypostatica, quæ est primus ac præcipuus prædestinationis Christi effectus, fuit purè gratuita, & absque ullis præcedentibus meritis, ut ex variis Scripturæ testimoniis demonstrat Augustinus capite 15. de prædestinatione Sanctorum. Ergo similiter prima vocatio, seu primum gratiæ auxiliū, quod est primus effectus nostræ prædestinationis, datur purè gratis, & absque ullis præcedentibus meritis naturæ. Unde Fulgentius libro de Incarnatione & gratia capite 19. docet, quod sicut in generatione carnali præcedit Dei operatio omnem hominis geniti voluntatem vel affectum; & sicut in conceptione Christi, Spiritus sancti operatio, Virginis operationem antecessit: ita in spirituali hominis generatione, non præcedit voluntas hominis, sed subsequitur Spiritus sancti operationem.

Quod autem nec de congruo primam gratiam auxiliantem, bona opera naturalia mereantur, ostendit primò ex Scriptura. Dicitur enim ad Ephesios 1. *In quo omnes sorte vocati sumus, prædestinati secundum propositum ejus qui operatur omnia secundum consilium voluntatis sue.* Quibus verbis Apostolus docet nos esse sorte vocatos, & ad gratiam electos, ac proinde nullis præcedentibus

meritis, vel occasionibus aut congruitibus; qui enim forte eligitur, omnem istam præventionem excludit. Unde S. Thomas ibidem lect. 1. *Gratia quæ est primus prædestinationis effectus, non potest ratio aliqua assignari ex parte hominis.*

Præterea idem Apostolus 2. ad Corinth. 3. ait: *Non sumus sufficientes cogitare aliquid ex nobis quasi ex nobis, sed sufficientia nostra ex Deo est.* Ex quibus verbis hoc argumentum deducitur. Omne opus bonum ad vitam æternam conducens, debet præcedere sancta cogitatio: At hujusmodi cogitationem habere ex nobis non possumus, id est sine Dei gratia, ut Paulus aperte testatur: Ergo nec bonum aliquod opus meritorium de congruo primæ gratiæ elicere. Quo argumento utitur Divus Augustinus de prædestinatione SS. capite 2. & Divus Thomas hic art. 5. & quodlib. 1. art. 7.

100 Denique dicitur ad Roman. 9. *Non est volentis, neque currentis, sed Dei misericordia.* At si homo ex solius naturæ viribus primam gratiam auxiliantem mereretur de congruo, salus supernaturalis, de qua ibi loquebatur Paulus, non esset solius misericordie Dei, sed etiam volentis & currentis hominis, cum aliquid liberum arbitrium haberet sine Dei gratia, nempe initium vitæ spiritualis; & aliquid à Deo miserente per gratiam, scilicet consummationem: Ergo tunc meritum de congruo operibus naturæ negandum est.

Secundò probatur ex Tridentino sess. 6. cap. 5. ubi docet exordium nostræ justificationis desumi à vocatione Dei, quæ nullis eorum existentibus meritis vocantur, &c. Ubi illa universalis negativa, omne meritum tam de condigno quàm de congruo videtur excludere. Idem colligitur ex aliis Conciliis supra relatis, contra Pelagianos deficientibus, gratiam secundum merita nostra non dari. Si enim his verbis solùm meritum de condigno excluderent, nihil contra semipelagianos definerent; cum valde probabile sit (ut constabit ex infra dicendis) Semipelagianos, non condignum, sed solùm congruum meritum, in operibus naturæ, respectu primæ gratiæ constituisse.

102 Tertiò eadem pars duplici ratione Theologica potest demonstrari. Prima est: si primum gratiæ auxilium daretur à Deo intuitu boni operis naturalis, tanquam meriti de congruo, non daretur purè gratis, sed ex aliquo debito, seu justitia, saltem imperfecta: At hoc destruit rationem gratiæ; Ergo &c. Minor constat, tum ex ipso vocabulo gratiæ, quod gratuitam & liberalem donationem designat. Tum ex Apostolo ad Rom. 11. dicente: *Si autem gratia, jam non ex operibus; alioquin gratia jam non esset gratia.* Tum denique ex Fulgentio, libro de incarn. & gratia Christi cap. 18. ubi hæc scribit: *Si verò nostrum est velle credere, priusquam nos gratia Dei incipiat adjuvare, iniuste gratia dicitur, quia non gratis datur homini, sed bonæ retribuitur voluntari.* Major autem, in qua est difficultas, probatur tripliciter. Primò ex Augustino de verbis Apost. serm. 15. cap. 2. ubi docet quòd dari aliquid gratis est dari pro nihilo. Secundò ratione: Quod enim datur in recompensationem, non datur purè gratis: Sed quod confertur intuitu operis merentis de congruo, datur in recompensationem: Ergo non datur purè gratis. Item quod datur ex motivo gratitudinis, purè gratis non confertur: Sed quod datur intuitu meriti de congruo, confertur ex gratitudine: Ergo non datur purè gratis.

103 Dices: gratia justificationis est simpliciter gra-

tia, & gratis simpliciter justificari dicuntur, & tamen fides gratiam justificantem meretur de congruo, in sententia probabili, quam non obicit tradit Augustinus Epist. 105. his verbis: *Sed merito ipsa remissio peccatorum sine aliquo merito est; si quis hanc impetrat:* Ergo ratio gratiæ simpliciter comparatur cum merito de congruo.

Respondeo dato Antecedente, de quo disputant Theologi in Tractatu de merito, distinguendo Consequens. Comparatur cum merito de congruo, habito ex gratia, concedo. Habito ex viribus naturæ, nego. Nam omnis gratia ad meritum in radice omne meritum & omne debitum excludere perit, ne illam naturæ debitam, & cum illa connexam constituamus; & quia cum hoc quòd est conferri ob merita de congruo habita ex gratia, componitur exclusio omnis debiti in radice, scilicet in primo divinæ gratiæ auxilio; cum hoc verò quòd est dari ob merita habita ex viribus naturæ, hæc non componitur: consequens in quòd ratio gratiæ simpliciter talis, sit composibilis cum hoc quòd est dari ob meritum congruum, habitum ex viribus gratiæ; secus autem cum hoc quòd est conferri intuitu meriti de congruo, habiti ex viribus naturæ; & ita ex eo quòd primum auxilium est gratia simpliciter, recte confertur, illud non dari intuitu boni operis naturalis, ut meriti de congruo.

Secunda ratio Theologica est. Meritum de congruo facit sibi aliquam rationem debitum premium: Sed nullum opus ordinis naturalis, potest supernaturalem gratiam sibi debitam facere: Ergo nec illam de congruo promereri. Major certa, Minor probatur, quia ut ad illam sibi debitam faceret, deberet ad illam ut finem ordinari: At opus naturale nequit finem supernaturalem respicere; ea enim quæ sunt ordinis inferioris, non ordinantur, nec dicunt habitudinem ad ea quæ sunt ordinis superioris: Ergo opus naturale nequit sibi debitam facere gratiam supernaturalem.

Confirmatur: Forma supernaturalis petit excedere totius naturæ exigentiam: At si deberetur operi naturali, non excederet exigentiam illius: Ergo &c.

Dices: Magis distat ordo hypostaticus ab ordine gratiæ, quàm ordo gratiæ ab ordine naturæ, cum illa distantia sit infinita, hæc autem finita; & tamen potest ordo hypostaticus cadere sub merito de congruo actuum pertinentium ad ordinem gratiæ: ut enim docent Theologi in Tractatu de Incarnatione, antiqui Patres promeruerunt de congruo substantiam, vel ad minus circumstantias Incarnationis. Ergo etiam ordo gratiæ terminare poterit meritum de congruo actuum spectantium ad ordinem naturæ non obstante distantia quæ inter utrumque ordinem repetitur.

Respondeo Majorem esse veram de distantia entitativa, falsam de distantia proportionis & habitudinis. Nam hoc modo plus distat ordo gratiæ ab ordine naturæ, quàm ordo hypostaticus ab ordine gratiæ. Cum enim isti ordines intra genus ordinis supernaturalis contineantur, unus potest terminare habitudinem ad alium spectantium ad alium. E contra verò, cum ordo gratiæ & naturæ sint omnino diverfi, unus non potest ordinari ad alterum, sed forma supernaturalis totius naturæ exigentiam excedit. Quæ responsio & doctrina potest hoc exemplo illustrari. Plus distat Deus ab intellectu perfuso lumine

mine gloriæ quam substantia spiritualis ab ocu- lo corporeo, & tamen potest Deus ab intellectu substantia spiritualis ab oculo corporeo. Cujus alia ratio esse nequit, nisi quia illa major distantia est in genere entis, non in ratione habitudinis potentie & objecti. Idem cum proportione dicendum est in præteriti, scilicet quod ordo hypodiam est in præteriti, quam vis hanc potest attingi ab ordine gratiæ, quam vis ordo gratiæ non possit attingi ab ordine naturæ, quia licet ordo hypostatius magis distet ab ordine gratiæ, quam ordo gratiæ ab ordine naturæ, tamen major distantia est in genere entis, non tamen in ratione proportionis & habitudinis propter rationem quam assignavimus.

§. II.

Hæreticorum fundamenta convellantur.

177. Duo sunt præcipua Pelagianorum & Semi-pelagianorum motiva, ad docendum gratiam in actu operum naturalium à Deo conferri, que supra insinuavimus, & aperte colligitur ex Epistolis Prosperi & Hilarii ad Augustinum. Primum erat, quia si Deus solâ suâ voluntate, & nullâ existente causâ, occasione, vel merito aut demerito ex parte hominis, suam gratiam concederet vel denegaret, esset personarum acceptor, ac injustus suorum donorum distributor: quod repugnat Apostolo ad Roman. 2. & ad Ephes. 6. dicenti, Non est acceptio personarum apud Deum.

178. Sed hoc fundamentum facile potest convelli. Vitium enim acceptio personarum, tunc solum incurritur, quando quod debetur pluribus, uni soli conferatur. At divina gratia nulli debetur, alias gratia non esset: Ergo Deus eam retribuens uni & non alteri, nullo ex parte eorum præcedente discrimine, acceptor personarum non est.

179. Confirmatur, & magis illustratur hæc ratio: Personarum acceptio opponitur justitiæ distributive, ut docet D. Thomas 2. 2. quæst. 63. art. 1. Sed justitia distributiva non habet locum in gratuitis & indebitis, qualia sunt dona & auxilia gratiæ, ut egregie expendit idem S. Doctor in cap. 9. Epist. ad Roman. lect. 3. ubi hæc scribitur: *Justitia distributiva locum habet in his que dantur ex debito, puta si aliqui meruerunt mercedem, ut plus laborantibus major merces donetur, non autem habet locum in his que sponte & misericorditer aliquis dat: puta si aliquis duos pauperes in via inveniens, det uni quædam panem, vel disponit in elemosinam dare, non est iniustus, sed misericors. Similiter si aliquis duobus æque infirmis assistentibus, uni dimittat offensam, & non alteri, est misericors uni, & justus ad alterum, neutri vero iniustus. Cum ergo omnes homines propter peccatum primi parentis, damnationi nascantur obnoxii, quos Deus per suam gratiam liberat, solâ misericordiâ liberat: & sic quibusdam est misericors quos liberat, quibusdam autem justus quos non liberat, neutri autem iniustus. Idem docet hic art. 5. ad 3. his verbis: Neque propter hoc est iniustus apud Deum, si inæqualitas non in æqualibus præparet. Hoc enim esset contra justitiæ rationem, si prædestinationis effectus ex debito redderetur, & non daretur ex gratia. In his enim que ex gratia dantur, potest aliquis pro libito suo dare cui vult, plus, vel minus (admodum nihil subtrahat debitum) abque præiudicio justitiæ. Et hoc est quod dicit Pater*

A familias Matthæi 20. tolle quod tuum est, & vade. An non licet mihi quod volo facere?

Confirmatur amplius: Absque vitio acceptio personarum, Deus ex pluribus creaturis possibilibus quidam decrevit producere, aliis relictis intra statum possibilitatis; & tamen ex parte illarum quas de facto produxit, nulla ratio inducens ad sui productionem præcessit. Et ut Deus humanitatem Verbo copularet, nullum ex parte illius meritum præcessit, & tamen ex hoc quod alias humanitates sibi unibiles reliquerit, tale vitium non incurrit: Ergo similiter licet Deus uni & non alteri suam gratiam largiatur, nullo ex parte illorum præcedente discrimine, non potest argui tanquam personarum acceptor, ac injustus suorum donorum distributor. Unde bellè S. Prosper libro primo de vocatione Gentium capite decimo: Si enim de parentum carnalium iudiciis conqueri non audeamus, cum aliquos filios suos, ante illa morum examina, ante aliqua pietatis obsequia, indulgentiore complectuntur affectu. In dominis quoque erga famulos libera est dispositio, nec justè à quoquam reprehenditur, qui de unius conditionis familia, quosdam sibi quos benignius honestaret, & quos liberalius erudiret, elegit. Nunquid de summi Patris, & veri Domini benevolentissimâ æquitate causandum est, quod in magna domo ejus, innumeri differentiis universa variantur.

Secundum Hæreticorum fundamentum erat: Si Deus suam gratiam conferret non præcedente voluntatis consensu, periret libertas, & in incertum divinæ voluntatis duceretur, ut refert Hilarius Epist. ad August. & colligitur ex ipso Augustino libro 2. cont. duas Epist. Pelagian. ubi respondeas argumentis Pelagianorum cap. 5. ait: *Nec sub nomine gratiæ futurum asserimus, quia nulli hominum meritis, Dei gratiam dicimus antecedi.*

Sed hoc etiam fundamentum futile est ac ruinofum: licet enim Dei gratia humanas præveniat & præparet voluntates, & nullis præcedentibus hominum meritis conferatur, illa tamen non impedit, sed potius efficit libertatem hominis determinationem & consensum; & causat in nobis, ut inquit Augustinus, *liberrimam, fortissimam, & invictissimam voluntatem: ac operatur in cordibus hominum, non ut nolentes credant, sed ut volentes ex nolentibus fiant. Vel ut loquitur Prosper lib. 2. ref. cap. 16. sent. 6. Arbitrium hominis gratia non abolet, sed adolet. Vel etiam ut lepidè ait Bernardus Tractatu de gratia & libero arbitrio: Gratia non aufert, sed transfert voluntatem.*

Adde quod, cum omnis causa sit prior saltem naturâ & causalitate suo effectu, tantum abest quod ex præveniente gratia sequatur libertatis excidium, quin potius implicet eam causare in nobis liberam nostræ voluntatis determinationem & consensum, nisi illum præveniat, & prioritate saltem naturæ antecedit, ut alibi fusiùs exponemus.

Confirmatur argumento ad hominem, ex doctrina ipsorum hæreticorum desumpto. Etenim Cassianus inter Semi-pelagianos præcipuus, aperte fatetur quosdam nihil de salute cogitantes, imò etiam nolentes, gratiâ Dei præveniri, ut constat ex Collatione 13. cap. 15. ubi exemplum adducit de Andrea, Petro, cæterisque Apostolis,

quos